

Priloha 3

VI. ZÁVERY

3. Odporúčania na prepracovanie, dopracovanie, úpravu návrhu strategického dokumentu

Na základe posúdenia kvality životného prostredia v dotknutom území, celkových výsledkov procesu posudzovania, pripomienok a stanovísk zainteresovaných subjektov v procese posudzovania, záznamu z verejného prerokovania, správy o hodnotení, ako aj zo záverov odborného posudku sa odporúčajú pre realizáciu strategického dokumentu navrhnuté opatrenia, ktoré vyplynuli zo stanovísk zainteresovaných subjektov posudzovania, ktoré MŽP SR odporúča rešpektovať pri finálnom dopracovaní posudzovaného strategického dokumentu. Strategický dokument sa odporúča na schválenie v znení, v ktorom bol predložený na MŽP SR a prepracovaný, dopracovaný, resp. upravený v súlade s plnením pripomienok tak, ako sú formulované v časti VI.3. tohto stanoviska.

Odporúčané podmienky a opatrenia pre schválenie strategického dokumentu

Na základe vyššie uvedeného je potrebné prijať nasledujúce opatrenia a podmienky na vylúčenie alebo zníženie nepriaznivých vplyvov realizácie stratégie obsiahnutej v strategickom dokumente pre nasledujúce fázy prerokovania a schvaľovania strategického dokumentu v Slovenskej republike a procesoch prípravy, výberu a realizácie implementačných aktivít realizovaných na území Slovenskej republiky:

- zabezpečiť transparentnosť ďalšieho postupu prerokovania a schvaľovania strategického dokumentu a procesu prípravy a výberu implementačných aktivít;
- v ďalších stupňoch prípravy dokumentácie zhodnotiť možnosti zapracovania požiadaviek Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky uvedených v stanovisku č. 20168/2021/OSD/38637 zo dňa 30.03.2021, keďže tieto svojím charakterom presahujú rámec SEA;
- zhodnotiť možnosti zapracovania požiadaviek na podporu realizácie projektov zameraných na zníženie vplyvu turizmu na životné prostredie v citlivých lokalitách (národné parky);
- zabezpečiť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie pre jednotlivé implementačné aktivity v zmysle zákona o posudzovaní vrátane informovanosti verejnosti o vplyve aktivít na životné prostredie vo fáze realizácie aktivity a po jej ukončení, jednotlivé aktivity posudzovať vo vzťahu k potenciálnym ekologickým ale aj sociálnym konfliktom (zaťaženie obyvateľstva, energetická chudoba, križovania ekologických a infraštruktúrnych a dopravných koridorov, konflikty záujmov vo využívaní územia, konflikty medzi verejným záujmom ochrany prírody a ekonomickým využívaním územia a pod.);
- pri príprave a výbere aktivít realizácie stratégie obsiahnutej v Programe vylúčiť významné negatívne vplyvy na územia sústavy Natura 2000, svetové prírodné a kultúrne dedičstvo, resp. vylúčiť aktivity prinášajúce tieto vplyvy;
- pri príprave a výbere aktivít realizácie stratégie obsiahnutej v Programe uprednostniť riešenia podporujúce sociálnu a ekonomickú odolnosť komunít a regionálnych ekonomík a využitie špecifického potenciálu prihraničných území;

- pri všetkých implementačných aktivitách strategického dokumentu vyžadovať posúdenie ich relevancie vo vzťahu k sústave chránených území Natura 2000 a v prípade jej dotknutosti vyžadovať kompletne posúdenie procesom hodnotenia vplyvov na životné prostredie podľa zákona o posudzovaní;
- pri všetkých implementačných aktivitách strategického dokumentu podmieniť ich podporu z programu splnením všetkých environmentálnych štandardov a to aj vo vzťahu k synergickým a kumulatívnym efektom, v prípade aktivít s nevyhnutným negatívnym dopadom napriek opatreniam na jeho elimináciu a zníženie dôsledne vyžadovať realizáciu kompenzačných opatrení a monitoring ich účinnosti;
- pri výbere implementačných aktivít pre podporu zvýhodniť tie, ktoré svojim riešením prispievajú aj k riešeniu aktuálnych environmentálnych výziev a problémov;
- pri všetkých implementačných aktivitách strategického dokumentu podmieniť ich podporu z Programu súladom s jasnými integrovanými stratégiami regionálneho rozvoja a sektorálnymi národnými programami a odvetvovými plánmi (napr. vodného hospodárstva, protipovodňovej ochrany, programami starostlivosti o chránené územia a i.), predovšetkým Národnou stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030 plniacou funkciu národnej stratégie regionálneho rozvoja (NSRR) a programami hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR) ako integrovanými územnými stratégiami v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 2019/176;
- pri výbere implementačných aktivít strategického dokumentu osobitnú pozornosť venovať podpore aktivít so synergickým efektom, osobitne pri riešení integrovaných dopravných systémov, prepojení cestnej, železničnej, pešej a cyklistickej dopravy vrátane zariadení statickej dopravy;
- pri implementačných aktivitách strategického dokumentu investičného charakteru podmieniť ich podporu z programu súladom s právnymi predpismi Slovenskej republiky platnými v území realizácie danej aktivity vrátane súladu s platnou územnoplánovacou dokumentáciou (Konceptia územného rozvoja Slovenska, územný plán regiónu, územný plán obce);
- pri všetkých implementačných aktivitách strategického dokumentu podmieniť ich podporu z Programu využitím najlepších dostupných riešení z hľadiska minimalizácie environmentálnej záťaže, z hľadiska príspevku k riešeniu existujúcich problémov a výziev ochrany životného prostredia a osobitne smart riešení vrátane prírody blízkych riešení, riešení minimalizujúcich energetickú spotrebu, vznik odpadov a iných environmentálnych záťaží, riešení minimalizujúcich obmedzenia prirodzeného kolobehu a retenčnej kapacity vôd v krajine;
- lokality realizácie navrhnuť tak, aby sa minimalizovali zábery najkvalitnejších pôd, aby sa minimalizovalo narušenie kompaktných lesných spoločenstiev, aby sa obmedzili riziká zhoršenia kvality pôd v priebehu výstavby a potenciálne riziká kontaminácie pôd pri výstavbe a pri prevádzke a obmedzili zásahy do ochranných lesov aj lesov osobitného určenia;
- pri príprave a výbere aktivít realizácie stratégie obsiahnutej v Programe osobitnú pozornosť venovať komplexnému posúdeniu ich vplyvu na zložky životného prostredia počas realizácie investičných aktivít a vo fáze ich prevádzky (napr. pri rekonštrukčných a stavebných prácach zabráneniu úniku znečisťujúcich látok do vody, zabrániť úniku prevádzkových kvapalín zo strojov do vody a pôdy, v prípade potreby využívať najbližšie zdroje podzemnej vody, používať vhodné technológie na obmedzenie emisií látok do ovzdušia, vytvoriť zelené územia pozdĺž pozemných komunikácií v zodpovedajúcej šírke, chrániť mestskú zeleň, využívať BAT technológie v jednotlivých projektoch, zabezpečiť pohyb všetkých strojov po presne vytýčených príjazdových komunikáciách, zabezpečiť

vhodné uskladnenie znečistenej zeminy, vrstiev zeminy a ornice a rekultiváciu lokalít po uskutočnení projektov, minimalizovať záber pôdy pre objekty skládok a odstavných plôch, upraviť spôsob nakladania s odpadmi).

Na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie sa na základe identifikácie predpokladaných vplyvov v etape SEA odporúčajú pre etapu implementácie strategického dokumentu nasledovné opatrenia:

Opatrenia na zmiernenie vplyvov na ovzdušie, vplyvov hluku a vibrácií, vplyvov na obyvateľstvo a zdravie:

- Zvažovať alternatívy umiestnenia stavieb vzhľadom na vzdialenosť od zastavaných území miest a obcí. Vedením dopravných stavieb v blízkosti obývaných území je reálne riziko, že imisne (hluk, emisie znečisťujúcich látok, vibrácie) nebudú plniť požadovanú funkciu obchvatov sídiel na súčasnej dopravnej trase;
- Návrhu protihlukových opatrení sa venovať aj na existujúcich úsekoch dopravnej siete, u ktorých emisie hluku presahujú hygienické limity v Slovenskej republike a to hlavne v územiach, kde sa zdržujú senzitivne skupiny obyvateľov (napr. nemocnice, školy, sociálne zariadenia) a kde trvalo bývajú ľudia;
- V sídlach mestského typu je veľká koncentrácia povrchov, ktoré sa silne zahrievajú a majú veľkú tepelnú kapacitu. To spôsobuje značnú akumuláciu tepla v prostredí miest vytvárajú sa tzv. mestské tepelné ostrovy. Odporúča sa pre povrchy ciest, parkovísk, chodníkov, v zastavaných územiach sídiel, preferovať stavebné materiály, ktoré odrážajú slnečné lúče, resp. vodopriepustné materiály;
- Pri projektovaní navrhovaných investičných zámerov v zastavaných územiach preferovať technické riešenie, ktoré minimalizuje zábery zelene.

Opatrenia na zmiernenie budúcich rizík spojených so zmenou klímy:

- Stanoviť citlivosť variantov veľkých projektov na riziká súvisiace so zmenou klímy, určiť rozsah možného vystavenia jednotlivých variantov súčasným a budúcim rizikám, identifikovať a prioritizovať ich;
- Pre navrhované stavby aplikovať adaptačné opatrenia pre znižovanie rizík klimatických javov, ktoré sú v podmienkach konkrétneho projektu opodstatnené;
- Adaptačné opatrenia aplikovať aj u existujúcich projektov s rizikom pôsobenia klimatických javov (napr. inštalácia ochranných systémov (napr. vetrolamy, protipovodňová ochrana), inštalácia monitorovacích, informačných a výstražných systémov, environmentálny manažment (napr. zalesnenie povodia), zvýšenie rozpočtu na údržbu a obnovu).

Opatrenia na zmiernenie vplyvov na pôdy:

- Zvažovať alternatívy umiestnenia stavieb na poľnohospodárskej pôde so zreteľom na ochranu najkvalitnejších poľnohospodárskych pôd a obmedzenia zásahov do ochranných lesov aj lesov osobitného určenia;
- Pri projektovaní navrhovaných projektov preferovať technické riešenie, ktoré minimalizuje zábery poľnohospodárskej pôdy resp. lesnej pôdy.

Opatrenia na zmiernenie vplyvov na horninové prostredie a nerastné suroviny, geologické riziká:

- V rámci prípravy a výstavby navrhovaných projektov je potrebné realizovať opatrenia na zabezpečenie stability horninového prostredia. Tieto opatrenia musia byť navrhnuté na základe podrobného inžinierskogeologického a hydrogeologického prieskumu;
- V rámci projektových riešení je potrebné zohľadniť aj riziko kumulatívneho vplyvu s extrémnymi zrážkovými javmi a povodňami;
- V prípade stretu navrhovaných projektov s významnými geologickými lokalitami, s lokalitami ložísk nerastných surovín, preferovať technické riešenie, ktoré minimalizuje vplyvy na ne.

Opatrenia na zmiernenie vplyvov na povrchové a podzemné vody:

- Zvažovať alternatívy umiestnenia stavieb so zreteľom na ochranu vodárenských zdrojov, prírodných liečivých zdrojov, prírodných zdrojov minerálnych vôd;
- Umiestnenie projektov v chránenej vodohospodárskej oblasti, v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, prírodných liečivých zdrojov, prírodných zdrojov minerálnych vôd je možné za predpokladu ak zistenia hydrogeologického prieskumu preukážu, že navrhované technické riešenie navrhovanej stavby nebude mať vplyv na režim a kvalitu kolektorov týchto zdrojov vôd;
- Všetky aktivity spojené s vodnými tokmi, vodnými stavbami a majetkom v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, š.p. vopred prekonzultovať a písomne odsúhlasiť;
- Dopravné stavby v oblasti križovania s vodným tokom musia mať také parametre, aby nedošlo k zníženiu prietokového profilu dotknutého vodného toku, a aby neboli prekážkou pre odtok veľkých vôd;
- V rámci prípravy navrhovanej dopravnej infraštruktúry minimalizovať zásahy do korýt vodných tokov;
- Pri návrhu nakladania s dažďovými vodami zachytenými na spevnených povrchoch navrhovaných projektov je potrebné vychádzať z miestnych geologických a hydrogeologických podmienok. V územiach, kde je to možné, voliť prednostne infiltráciu zrážkových vôd do horninového prostredia. V prípade vypúšťania do vodného toku je potrebné posúdiť tok na možnosť zaústenia kulminačného prietoku prečistených zrážkových vôd a podľa potreby navrhnúť príslušné opatrenia.

Opatrenia na zmiernenie vplyvov na prírodu a krajinu:

- Zvažovať alternatívy umiestnenia stavieb dopravnej infraštruktúry so zreteľom na ochranu území chránených podľa zákona č. 543/2002 Z. z. v z.n.p. (Národná sústava chránených území, Chránené vtáčie územia, Územia európskeho významu), na ochranu chránených stromov, prioritných biotopov, biotopov európskeho významu;
- Pri projektovaní navrhovaných činností preferovať technické riešenie, ktoré minimalizuje zábery území chránených území (Národná sústava chránených území, Chránené vtáčie územia, Územia európskeho významu), na ochranu chránených stromov, prioritných biotopov, biotopov národného a európskeho významu;
- Komplexné vyhodnotenie predpokladaných vplyvov konkrétneho navrhovaného opatrenia projektov s významnými vplyvmi na prvky ochrany prírody a krajiny vykonať samostatným posúdením vplyvov navrhovanej činnosti na základe konkrétneho technického riešenia a poznania prírodných pomerov;
- V zmysle smernice o biotopoch vplyv každého navrhovaného plánu alebo projektu, ktorý by mohol mať významný vplyv na lokality v sústave Natura 2000, musia prejsť

mechanizmom primeraného posúdenia a to ešte pred samotným povolením činnosti. Výsledok primeraného posúdenia je podkladom následného povoľovania;

- V technickom riešení stavieb navrhovaných projektov v oblastiach migrácie avifauny, netopierov, navrhnuť zábranu proti vletu vtákov a netopierov;
- U navrhovaných projektov, ktoré križujú významné migračné trasy, s viacročnou výstavbou je potrebné riešiť minimalizáciu vplyvov na migráciu zveri aj počas výstavby. Potrebné je zabezpečiť vytvorenie koridoru cez stavenisko tak, aby bol zabezpečený prechod migrujúcej zveri počas celej doby výstavby. Riešenie koridoru konzultovať s pracovníkmi ŠOP SR;
- Vegetačné úpravy navrhovaných činností navrhnuť z pôvodných domácich druhov drevín a to najmä v oblastiach migračných koridorov, ktoré stavba križuje, aby navádzali živočíchy k navrhnutým opatreniam pre umožnenie migrácie. Návrh vegetačných úprav konzultovať so správou ŠOP SR;
- Náhradnú výsadbu za odstránenú nelesnú drevinovú vegetáciu vysadiť na miestach, kde bude plniť rovnakú funkciu ako tá, ktorá bude výstavbou zlikvidovaná.

Opatrenia na zmiernenie vplyvov na kultúrne dedičstvo:

- V prípade kolízie navrhovaného prvku projektu s pamiatkovým územím, národnou kultúrnou pamiatkou, pri projektovej príprave je nevyhnutné zohľadňovať zásady ich ochrany (vrátane rešpektovania ochrany vymedzených diaľkových panoramatických pohľadov, respektíve pohľadových uhlov).

Opatrenia v oblasti odpadového hospodárstva:

- Plniť ciele odpadového hospodárstva v oblasti stavebného odpadu a odpadu z demolácie v zmysle aktuálne platného Programu odpadového hospodárstva týkajúce sa zvyšovania prípravy na opätovné použitie, recykláciu a zhodnotenie stavebného odpadu a odpadu z demolácie vrátane;
- V rámci prípravy a výstavby projektov uplatňovať opatrenia na minimalizáciu produkcie stavebných odpadov (najmä výkopovej zeminy). Vďaka použitiu výkopových zemín zo stavby sa znížia požiadavky na ťažbu nových materiálov a súčasne sa eliminujú požiadavky na likvidáciu nevhodných zemín. Tým sa zároveň znížia nároky na transport materiálov, čo sa prejaví nižšou hlučnosťou, prašnosťou, emisiami. Synergický účinok týchto činiteľov chráni životné prostredie a pozitívne ovplyvňuje kvalitu života;
- Pri výstavbe navrhovaných činností, tam kde to technické podmienky umožnia, využívať recyklované stavebné odpady;
- Vytvárať podmienky pre zjednodušené využitie recyklátov pri výstavbe a rekonštrukcii stavieb.

Opatrenia vyplývajúce z doručených stanovísk

Všetky požiadavky, ktoré boli v kapitole III.6 „*Stanoviská predložené k správe*

o hodnotení a ich vyhodnotenie“ tohto stanoviska MŽP SR na základe stanovísk doručených dotknutými orgánmi a ďalšími orgánmi v procese pripomienkovania správy o hodnotení vyhodnotené ako akceptované zapracovať do návrhovej a následne aj do implementačnej časti strategického dokumentu.

Pripomienky, ktoré boli obstarávateľom zobrazené na vedomie ako odporúčania alebo upozornenia, primerane zohľadniť v príprave aktualizácie v návrhovej a následne aj v implementačnej časti strategického dokumentu.

Všeobecné opatrenia na predrealizačnú etapu riešenia jednotlivých projektov spadajúcich pod zákon o posudzovaní

- Zabezpečiť dôsledné uplatnenie posudzovania vplyvov na životné prostredie na úrovni konkrétnych činností (projektov) podľa tretej časti zákona o posudzovaní tak, aby bola zabezpečená ich environmentálne prijateľná lokalizácia, technická a technologická optimalizácia, výber najlepších dostupných technológií, ako aj vyváženosť environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov;
- Pre jednotlivé projekty, u ktorých sa predpokladá, že môžu mať samostatne alebo v kombinácii s iným plánom alebo projektom významný vplyv na územia Natura 2000 a migráciu je potrebné vypracovať „Primerané posúdenie“, t.j. vyhodnotiť vplyv na územia sústavy Natura 2000 podľa platnej metodiky;
- Zároveň sa odporúča jednotlivé projekty posúdiť z hľadiska zmeny klímy a podľa postupov rámcovej smernice o vodách.

Pri príprave konkrétnych projektov je potrebné dodržať požiadavky všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia vrátane zdravia obyvateľov, ktoré budú platné v čase ich prípravy a realizácie, vrátane všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie.